DOI: [10.32702/2307-2105-2020.12.82](https://doi.org/10.32702/2307-2105-2020.12.82)

УДК 334.7

*I. A. Нечаєва,
к. е. н., доцент кафедри менеджменту,
Національний університет "Запорізька політехніка"
ORCID ID: 0000-0003-3429-7255
Д. С. Рощина,
магістрант кафедри менеджменту,
Національний університет "Запорізька політехніка"
ORCID ID: 0000-0003-2016-7038*

ВИКОРИСТАННЯ ОРГАНІЗАЦІЙНО-ФІНАНСОВОГО МЕХАНІЗМУ ДЕРЖАВНО-ПРИВАТНОГО ПАРТНЕРСТВА: ДОСВІД ВЕЛИКОБРИТАНІЇ

*I. Nechayeva
PhD in Economics, Associate Professor of the Department of Management,
Zaporizhzhia Polytechnic National University
D. Roshchyna
master`s student of the Department of Management,
Zaporizhzhia Polytechnic National University*

USING THE FINANCIAL MECHANISM OF PUBLIC-PRIVATE PARTNERSHIP: THE EXPERIENCE OF THE UNITED KINGDOM

У статті досліджено практичний досвід Великобританії щодо використання організаційно-фінансового механізму державно-приватного партнерства. Розглянуто нормативно-правове та інституційне забезпечення функціонування організаційно-фінансового механізму державно-приватного партнерства, основні положення чинних цільових програм розвитку державно-приватного партнерства, охарактеризовано критерії реалізації проектів державно-приватного партнерства, досліджено створення та діяльність першого в світовій історії центру розвитку державно-приватного партнерства, який отримав назву Partnerships United Kingdom, визначено його функції; охарактеризовано теоретико-методологічні засади державно-приватного партнерства та основні напрямки їх розробки. Метою статті є дослідження європейського досвіду щодо використання організаційно-фінансового механізму державно-приватного партнерства на прикладі Великобританії та можливості його подальшого використання в Україні.

Для проведення дослідження були застосовані діалектичний метод, методи аналізу та синтезу, порівняльний та історичний методи. В якості матеріалів дослідження використовувались документи та матеріали міжнародних організацій, британських інституцій, які забезпечують реалізацію державно-приватного партнерства, напрацювання вітчизняних та закордонних науковців.

Дослідження зарубіжних фахівців, присвячені розробці і вдосконаленню інструментів державно-приватного партнерства, а також досвід реалізації реальних проектів допомагають знайти оптимальне поєднання між державним і ринковим регулюванням в питаннях реалізації соціальних та інфраструктурних проектів.

Для багатьох країн накопичений в Великобританії досвід розвитку ДПП став еталонним зразком для наслідування. Інтеграція запозиченого досвіду повинна проводитися з урахуванням національних особливостей. Вивчення досвіду Великобританії та інших країн, аналіз їх реформ, що проводяться в сфері організації та фінансування ДПП-проектів, є затребуваним і конструктивним напрямком в розробці комплексної стратегії розвитку державно-приватного партнерства в Україні.

The article examines the practical experience of the United Kingdom in the use of organizational and financial mechanism of public-private partnership. Consideration has been given to the legal and institutional arrangements for the operation of the public-private partnership mechanism and to the main provisions of the special programmes in force for the development of public-private partnerships, the criteria for the implementation of public-private partnership projects were described, the creation and activities of the first public-private partnership center in the history of the world, known as Partnerships United Kingdom, have been investigated and its functions defined, the theoretical and methodological bases of public-private partnerships and the main directions of their development are described.

The purpose of the article is to study the European experience of the use of organizational and financial mechanism of public-private partnership on the example of Great Britain and the possibility of its use in Ukraine.

The dialectical method, methods of analysis and synthesis, comparative and historical methods were used for the research. Documents and materials of international organizations, British institutions, which ensure the implementation of public-private partnership, the work of domestic and foreign scientists, were used as research materials.

Research by foreign experts on the development and improvement of public-private partnership tools, as well as experience in implementing real projects help to find the optimal combination between public and market regulation in the implementation of social and infrastructure projects.

For many countries, the experience gained in the UK PPP development has become a benchmark. The integration of borrowed experience should take into account national characteristics. Studying the experience of the United Kingdom and other countries, analysis of their reforms in the organization and financing of PPP projects, is a popular and constructive direction in developing a comprehensive strategy for public-private partnership in Ukraine.

Ключові слова: державно-приватне партнерство; організаційно-фінансовий механізм; цільові програми; проекти державно-приватного партнерства; центр розвитку державно-приватного партнерства.

Key words: public-private partnership; organizational and financial mechanism; target programs; public-private partnership projects; public-private partnership development center.

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ

До недавнього часу в Україні інфраструктурні мережі, на частку яких припадає дві третини ВВП й зайнятих в розвинених країнах, залишалися переважно об'єктами державної власності. Проте сьогодні пріоритет віддається скороченню державних витрат у сфері надання публічних послуг. Однією з форм такого підходу стає інститут партнерства держави і приватного сектору, або державно-приватне партнерство (ДПП) – сучасний ефективний механізм співпраці держави з приватним сектором з метою реалізації суспільно значущих проектів в різних сферах діяльності [1].

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ І ПУБЛІКАЦІЙ

Сьогодні спостерігається підйом уваги науковців до ДПП, різні аспекти якого є об'єктом дослідження багатьох вітчизняних і зарубіжних авторів, зокрема, таких як Е. Екінтой, М. Бек, К. Хардкасл [2], Г. Ходж, К.

Грів [3], Т. І. Єфименко, Є. Л. Черевиков, К. В. Павлюк [4], Г. О. Комарницька [5]. Зважаючи на відносну новизну питань співпраці держави і бізнесу в Україні та актуальність їх взаємовигідного співробітництва, постає необхідність дослідження зарубіжного досвіду формування механізму ДПП.

МЕТА СТАТТІ

Основна мета написання статті полягає у дослідженні європейського досвіду щодо використання організаційно-фінансового механізму державно-приватного партнерства на прикладі Великобританії та можливості його подальшого використання в Україні.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ ДОСЛІДЖЕННЯ

За оцінками Організації Об'єднаних Націй на сьогоднішній день в світі функціонує 51 організація, діяльність яких пов'язана з розвитком державно-приватного партнерства, в тому числі, 2 – в Північній Америці, 13 – в Азії, 24 – в Європі, 5 – в Південній Америці, 7 – у Африці. Крім цього, слід виділити 9 міжнародних організацій, до функцій яких, окрім інших, входить розвиток ДПП (наприклад, Міжнародна фінансова корпорація, Світовий банк, Європейський банк реконструкції і розвитку та ін.) [6].

У сучасному світі можна виділити 3 групи країн за рівнем розвитку ДПП [7]:

1. Великобританія, Ірландія, Австралія - найбільший накопичений досвід реалізації;
2. Франція, Португалія, США, Канада - середній рівень розвитку ДПП;
3. ПАР, Південна Корея, Чилі, Мексика, Україна - початкова стадія розвитку ДПП.

На початку 80-х рр. XX ст. уряд Великобританії з метою зменшення частки державного сектора в національній економіці здійснив перші спроби залучення приватного бізнесу до участі в інвестиційних проектах, які до цього історично реалізовувалися виключно силами держави.

У таких змінах, в першу чергу, були зацікавлені державні підприємства і муніципалітети, які прагнули будь-якими способами знизити рівень контролю з боку уряду за своїми витратами. В результаті, у 1981 р. вступив в силу закон щодо можливості фінансуватися державних проектів за рахунок приватних інвестицій у випадку, якщо витрати по залученню і обслуговуванню такого фінансування будуть менше, ніж бюджетне фінансування з можливістю їх віднесення до витрат бюджету.

Результатом впровадження даної норми стала повна відсутність приватних інвестицій до державного сектору та її скасування в 1989 р.

Головним поштовхом, що дав імпульс розгортанню ДПП, стала програма «Приватна фінансова ініціатива» (Private Finance Initiative (PFI)), прийнята в 1992 р. [8].

Основною метою цієї програми було стимулювання приватного сектора більш активно брати участь в проектах, що реалізуються державою.

До 1995 р. програма не показує істотних результатів, тому що був відсутній державний інститут, який відповідав би за її реалізацію, прозорі і зрозумілі правила входження і участі приватного сектора в реалізованих державою проектах, а також мала місце надмірно складна і тривала структура прийняття рішень державними органами [8].

З усуненням зазначених недоліків в реалізації програми PFI зростала кількість нових проектів і їх максимум був досягнутий в 2000 р. При цьому, загальна кількість проектів в стадії реалізації продовжувала неухильно збільшуватися. Частка інвестицій, які були здійснені в рамках програми PFI, склала близько 11% від загального обсягу державних інвестицій в річному обчисленні [8].

Сьогодні PFI є складовою частиною глобальної державної програми розвитку ДПП, що включає різні механізми взаємодії держави і приватного бізнесу (в тому числі приватизацію і видачу державних гарантій).

Також слід виділити ряд рис, характерних для програми PFI:

1. Доцільність реалізації інвестиційних проектів аналізується, в першу чергу, з позиції позитивного впливу на зростання якості життя населення. При цьому така мета як придбання державою нових активів не розглядається.

2. Приватна сторона бере на себе зобов'язання з експлуатації та обслуговування об'єкта протягом всього терміну реалізації проекту ДПП.

3. Приватна сторона бере на себе більшу частину ризиків проекту, включаючи ризики проектування і будівництва об'єкта, а також ризик, пов'язаний з неякісним наданням послуг або поставки продукції кінцевим споживачам.

4. У більшості випадків ризик попиту і інфляції бере на себе держава.

При обґрунтуванні реалізації проекту на основі ДПП використовується критерій, що описує співвідношення ціни і якості (value for money (VFM)) [9; 10].

Аналіз VFM використовується з метою визначення форми фінансування проекту: з використанням приватного капіталу або із залученням бюджетного фінансування. При цьому критерій VFM не повинен досягатися за рахунок змін прав та гарантій найманих працівників, що реалізують даний проект [11]. Приватне фінансування розглядається як пріоритетна форма залучення інвестицій, в першу чергу, для капіталомістких проектів.

На даний час проекти, що використовують механізми ДПП, реалізуються практично у всіх галузях соціальної інфраструктури Великобританії, включаючи освіту, охорону здоров'я, пенітенціарну систему, систему надзвичайних ситуацій, житлове будівництво, переробку побутових відходів, рекреації. При цьому найбільші проекти пов'язані з дорожньої сферою [12].

Крім того, порівнянними за розміром є військові проекти, пов'язані з розвитком нових технологій. Природно, такі великі проекти реалізуються на рівні уряду, в більшість же інших проектів ДПП залучені муніципальні органи влади.

В рамках програми PFI облік операцій і звітність про хід реалізації проектів є досить прозорими і публічними. Різного роду разові витрати відображаються як поточні витрати. Звітність також містить інформацію про те, скільки коштів у реалізацію проектів було вкладено приватним сектором, дається грошова оцінка вартості проектів, реалізацію яких планується розпочати протягом наступних трьох років, і надається прогноз майбутніх платежів, які очікуються від приватної сторони за діючими контрактами. Публічною є і повна інформація про гарантії та інші позабалансові зобов'язання, пов'язані із здійсненням проектів ДПП [13].

Подальший аналіз ефективності застосування ДПП у Великобританії свідчить про те, що близько 70% всіх реалізованих проектів ДПП були завершені у встановлені терміни і за ними була відсутня перевитрата коштів відповідно до кошторису витрат. Відзначимо, що в світовій практиці реалізації інвестиційних проектів, менш ніж 30% від загального числа проектів завершується в строк і в рамках затвердженого кошторису [14].

Крім того, реалізація проектів на основі державно-приватного партнерства в Великобританії призводить до суттєвої економії бюджетних ресурсів в порівнянні з будь-якими іншими механізмами.

В період 1992-1997 рр. реалізацією політики державно-приватного партнерства при одночасному врахуванні думки як держави, так і представників приватного бізнесу займалася громадська організація PFP (Private Finance Panel), яка у 1997 р. була перетворена в робочу групу (Treasury Task Force), до складу якої увійшли висококваліфіковані державні службовці та представники великого бізнесу країни [15].

Метою функціонування даної структури був розвиток політики ДПП і розробка відповідних проектів. При цьому передбачалося, що знання і навички управління в рамках ДПП, напрацьовані групою, повинні передаватися відповідним профільним міністерствам, в тому числі – міністерству фінансів і міністерству промисловості. За фактом виявилось, що існуючі міністерства не тільки не готові, але і не зацікавлені в практичному використанні напрацювань Treasury Task Force.

Спираючись на істотні результати програми PFI, у 1999 р. було прийнято рішення про створення першого в світовій історії центру розвитку ДПП, який отримав назву Partnerships United Kingdom (PUK) [10]. Тим самим уряд підтвердив, що зацікавлений в створенні постійного експертного майданчика для розвитку ДПП та в повній мірі усвідомлює його необхідність.

Акціонерами PUK став уряд Великобританії (49% голосуючих акцій) і представники приватного бізнесу (51% голосуючих акцій). Основна мета функціонування PUK, відповідно до статуту, – забезпечення інтересів держави при дотриманні принципу VFM.

До компетенцій центру ДПП відноситься самостійне прийняття рішень в частині управління власним капіталом без додаткових узгоджень з боку інших державних органів [17].

Крім того, установчими документами передбачено, що акціонери PUK не мають права змінювати місію центру з метою максимізації своїх прибутків (враховується соціальна значимість проектів для населення), а також змінювати стратегію розподілу одержуваних дивідендів.

Інститутом, що відповідає за розвиток ДПП у Великобританії та покликаний згладжувати потенційний конфлікт інтересів між державною і приватною стороною, є Консультаційна рада. Членами Ради є виключно державні службовці. Основна функція – здійснення подальшого контролю за ефективністю функціонування ДПП. При цьому Консультаційна рада не має повноважень впливати на рішення, що приймаються PUK.

Акціонери, які є представниками приватного сектора, не мають права висувати для затвердження в члени правління співробітників власних комерційних організацій. Відповідно, основним мотивом участі приватних інвесторів є не отримання миттєвої фінансової вигоди, а досягнення економічної стійкості бізнесу за рахунок підвищення якості реалізованих ДПП проектів і, отже, зростання якості національного ринку на основі розширення інфраструктурних можливостей країни.

Нормативно встановлено, що організації, які представляють інтереси держави і планують реалізацію проекту ДПП, можуть на свій вибір залучати в якості юридичного і фінансового консультанта або центр ДПП, або будь-якого іншого консультанта – комерційну організацію, що має досвід структурування проектів ДПП. Такий підхід, на думку законодавця, дозволяє зберегти високий рівень конкуренції і знизити рівень бюрократії в сфері консалтингових послуг, що в результаті має сприяти високій якості управління проектами ДПП.

Проте, на ділі практично всі проекти ДПП здійснюються при безпосередній участі PUK. Безумовно, основним аргументом при виборі PUK є те, що ця організація здійснює свою діяльність за безпосереднього керівництва з боку казначейства Великобританії.

Як наслідок, основним джерелом доходів, зароблених центром ДПП, є надходження від надання консультаційних послуг щодо структурування проектів ДПП від організацій, що представляють державну сторону в проектах ДПП. Крім цього, невелику частину фінансування центр отримує від зарубіжних держав, які готові оплачувати послуги за допомогу в добір та забезпеченні якісної реалізації власних проектів ДПП, а також підготовки та впровадження власних програм з розвитку ДПП. Наприклад, на даний момент PUK надає послуги 18 державам в області методологічної та практичної допомоги з розробки програм ДПП, а також у створенні власних центрів розвитку ДПП.

Всі функції, які реалізує PUK, можна об'єднати у чотири базові групи [11]:

1. Забезпечення підтримки та вдосконалення системи комплексних державних закупівель та інвестиційної політики, що має на увазі певні види діяльності. До таких видів діяльності належать:

- ініціювання та участь в переговорах з приватною стороною;
- розробка та впровадження систем оцінки якості;
- забезпечення збалансованості рішень для досягнення необхідного критерію VFM;
- розробка типової документації, покликаної сформувати умови для ефективного фінансування та розподілу ризиків між сторонами;
- найм зовнішніх консультантів і управління ними;
- забезпечення контролю за ефективністю проведення конкурсів і переговорів з представниками приватного сектора;
- надання послуг фахівців в сфері юриспруденції, фінансів та управління проектами.

Робота в даному напрямку проводиться державою з кожним окремим учасником, який підписав відповідну угоду про надання консультаційних послуг з PUK.

З метою найбільш оперативної і ефективної взаємодії укладені рамкові угоди про співробітництво між PUK і більшістю адміністративних утворень (в тому числі, урядом Шотландії, Північної Ірландії та Уельсу). Аналогічні рамкові угоди укладаються з міністерствами, позабюджетними фондами та іншими державними органами [18].

Як правило, термін дії таких рамкових угод становить 4 роки і вони передбачають встановлення фіксованого розміру плати за надані послуги. Крім того, потрібно відзначити, що законодавчо закріплено положення, яке дозволяє організаціям державного сектора залучати до своєї роботи PUK в якості консультанта без проведення відповідного тендеру.

Також необхідно відзначити, що передбачається можливість, коли в разі успішного завершення або навіть дострокового закриття проекту з політичних причин, наперед визначена в угоді частина прибутку розподіляється на користь PUK [19].

2. Підтримка окремих інфраструктурних проектів. В основі даної функції лежить безкоштовна інформаційно-консультаційна підтримка, яка надається як органам влади, так і приватному бізнесу, залученим до процесу ДПП. Така підтримка стосується загальних питань [19].

3. Вдосконалення методології та підходів до реалізації ДПП проектів. Так, силами PUK розробляється типова договірна база, яка використовується органами влади при укладанні угод з реалізації проектів ДПП. Крім того, в рамках даної функції PUK бере участь в роботі державної комісії з погодження і схвалення нових проектів ДПП (спільно з органами державної влади), а також здійснює моніторинг ефективності реалізації вже діючих проектів [20].

Державна комісія приймає рішення про входження до нового проекту на основі оцінки відповідності критерію VFM, рівня організаційного опрацювання проекту, підтримки зацікавлених осіб, ймовірності досягнення комерційного успіху, розподілу ризиків, тобто оцінює проект для потенційного запуску на ринок.

Центр ДПП має право придбати акції спеціально створюваних проектних компаній (special purpose vehicle, SPV), які створюються сторонами угоди про ДПП. Наприклад, в рамках здійснення цільової державної програми «Будуємо школи майбутнього» PUK разом з Міністерством освіти є акціонером проектної компанії «Співпраця шкіл».

4. Функцією PUK виступає і самостійне пряме інвестування в окремі проекти і підприємства (на принципах проектного фінансування). Основними сферами такого фінансування є охорона здоров'я, вдосконалення технологій переробки відходів, інформаційні технології, а також машинобудування. В цілому таким способом PUK інвестувало близько 20 мільйонів євро у 20 різних проектів.

З посиленням світової фінансової кризи стали частіше виникати проблеми, пов'язані з тим, що приватний бізнес став заморожувати реалізацію своїх інвестицій. Як наслідок, виникла серйозна системна проблема – брак фінансування проектів ДПП.

З метою подолання зазначеного обмеження з 2009 р. в складі казначейства Великобританії почав функціонувати підрозділ інфраструктурного фінансування (infrastructure finance unit, TIFU). Його основними завданнями стали наступні [21]:

- організація залучення інвестицій до реалізації запланованих проектів ДПП;
- надання консультаційних послуг уряду в частині підвищення ефективності реалізації інвестиційних проектів;
- проведення комерційної експертизи інвестиційних проектів.

Можна виділити чотири основні напрями діяльності TIFU:

1. Створення плану розвитку інфраструктури, що враховує цілі і пріоритети інвестиційної політики.
2. Залучення інвестицій спільно з банком розвитку Великобританії (Green Investment Bank).
3. Проведення досліджень, спрямованих на пошук можливих варіантів зниження витрат при реалізації великих проектів.
4. Удосконалення політики в сфері регулювання ДПП, в тому числі розвиток інструментів страхування, а також пошук нових моделей взаємодії бізнесу і влади.

На даний час у Великобританії органи виконавчої влади продовжують активно займатися розробкою теоретико-методологічних основ ДПП. Необхідно відзначити наступні напрями розробок:

1. Забезпечення подальшого розвитку методологічних підходів проведення конкурсних процедур з вибору приватної сторони.

2. Підвищення якості договірної бази (в частині її юридичної складової), пов'язаної з реалізацією проектів ДПП, включаючи розробку типових форм угод про ДПП.
3. Створення умов щодо забезпечення високого рівня транспарентності в процесі підготовки і реалізації проектів ДПП.
4. Проведення на постійній основі комплексу робіт з мінімізації транзакційних витрат.
5. Підвищення якості звітності, що дозволяє оцінити ефективність проектів ДПП на будь-якій стадії їх реалізації.
6. Удосконалення інструментів залучення інвестицій в проекти ДПП і видачі гарантій приватній стороні з метою мінімізації вартості обслуговування позикового фінансування.

В загальному вигляді організаційно-фінансовий механізм державно-приватного партнерства Великобританії представлений на рис. 1.

Рис. 1. Організаційно-фінансовий механізм державно-приватного партнерства Великобританії

Джерело: побудовано за [10, 17, 19, 21]

Не можна не відзначити, що сьогодні присутня і альтернативна думка – ДПП у Великобританії не завжди є ефективним. Як правило, прихильники цієї позиції використовують такі аргументи [22]:

1) Вартість фінансування проекту ДПП завжди на 3-4% дорожче, ніж тоді, коли проект фінансується безпосередньо з державного бюджету.

2) Тривалість і складність конкурсних процедур, що призводить до додаткових часових і фінансових витрат державного бюджету.

3) Складність організаційно-юридичної структури проектів ДПП (зокрема – множинність учасників: приватна сторона, оператор проекту (SPV), підрядники, що фінансують організації, консультанти, страховики) істотно обмежує можливість проекту гнучко реагувати на внутрішні і зовнішні зміни, що в довгостроковому періоді обмежує можливості ефективного управління проектом.

Управління ризиками в проектах ДПП також має свої особливості. Суспільно значущий характер проектів, що реалізуються у сфері державно-приватного партнерства, обумовлює, з одного боку, високу державну участь в регулюванні і фінансуванні таких проектів, з іншого боку – особливу роль принципів розподілу ризиків між учасниками проекту та рівності їх прав. В даному випадку участь приватного сектора здійснюється з позицій економічної ефективності, а втручання держави розглядається з позицій соціальної справедливості.

Проте, підхід, заснований на ДПП, продовжує активно розвиватися в сучасній Великобританії і на даний час [23].

ВИСНОВКИ

Необхідність опрацювання організаційно-фінансового механізму ДПП існує об'єктивно і незалежно від області, в якій реалізується проект державно-приватного партнерства. Фінансовий механізм включає в себе форми і способи організації фінансових відносин, в тому числі фінансове управління та управління ризиками проектів ДПП. Організаційний механізм розробляє політику в галузі державно-приватного партнерства, а саме - стратегію та принципи роботи ДПП в державі. Окрім того, організаційно-фінансовий механізм державно-приватного партнерства спеціалізується на аналізі та відборі проектів, що будуть реалізовані в майбутньому.

Дослідження зарубіжних фахівців, присвячені розробці і вдосконаленню інструментів державно-приватного партнерства, а також досвід реалізації реальних проектів допомагають знайти оптимальне поєднання між державним і ринковим регулюванням в питаннях реалізації соціальних та інфраструктурних проектів.

При цьому, для багатьох країн накопичений в Великобританії досвід розвитку ДПП став еталонним зразком для наслідування.

Інтеграція запозиченого досвіду повинна проводитися з урахуванням національних особливостей. Вивчення досвіду Великобританії та інших країн, аналіз їх реформ, що проводяться в сфері організації та фінансування ДПП-проектів, є затребуваним і конструктивним напрямком в розробці комплексної стратегії розвитку державно-приватного партнерства в Україні.

Література.

1. Нечаєва І. А., Рощина Д. С. Основні риси та форми державно-приватного партнерства в Україні. *Тиждень науки-2020. Факультет економіки та управління. Тези доповідей науково-практичної конференції, 13–17 квітня 2020 р. Запоріжжя : НУ «Запорізька політехніка». 2020. Запоріжжя. С. 225-227.*
2. Akintoye A., Beck M., Hardcastle C., Public-Private Partnerships: Managing Risks and Opportunities, Blackwell Science, Oxford, UK; Malden, MA, 2003.
3. Hodge G., Greve C., Public-Private Partnerships: An International Performance Review, *Public Administration Review*, 2007. pp. 37–49.
4. Єфименко Т.І., Черевиков Є.Л., Павлюк К.В. Державно-приватне партнерство в системі регулювання економіки : монографія; за заг. ред. чл.-кор. НАНУ Т. І. Єфименко ; НАН України, Ін-т екон. та прогнозів. Київ, 2012. 372 с.
5. Комарницька Г. О. Класифікація проектів державно-приватного партнерства. *Бізнес Інформ*. 2019. № 5. С. 50–55.
6. Офіційний сайт Комісії Організації Об'єднаних Націй з соціально-економічного розвитку. URL: <http://www.unescap.org/our-work/transport/financing-and-private-sector-participation/public-private-partnership-course> (дата звернення: 20.10.2020).
7. Farrugia C., Reynolds T., Orr R. J. Public-Private Partnership Agencies: a Global Perspective, Collaboratory for Research on Global Projects, Stanford, CA, 2008. URL: https://gpc.stanford.edu/sites/g/files/sbiybj8226/f/wp039_0.pdf
8. Делмон Дж. Государственно-частное партнёрство в инфраструктуре: практическое руководство для органов государственной власти. Москва: Мировой банк, 2010. 214 с.
9. Website United Nations Economic and Social Commission for Asia and the Pacific (ESCAP): Private Finance Initiative (PFI). URL: https://www.unescap.org/ttdw/ppp/ppp_primer/2262_b_private_finance_initiative_pfi.html (дата звернення: 25.10.2020).
10. Website the PPP Reference Guide: Quantitative Assessment User Guide (Value for Money Assessment). URL: https://library.pppknowledgehub.org/documents/4331?ref_site=ppiaf&restrict_documents=false&restrict_pages=true&site_source%5B%5D=PPIAF&topic%5B%5D=Value%20for%20Money%20%28VFM%29 (дата звернення: 26.10.2020).
11. Public-private partnership Legal Resource Center : Value for Money Assessment Guidance. URL: <https://ppp.worldbank.org/public-private-partnership/library/united-kingdom-value-money-assessment-using-private-finance> (дата звернення: 26.10.2020).
12. Офіційний сайт Центру розвитку ДДП Великобританії. URL: <https://www.gov.uk/government/organisations/infrastructure-uk> (дата звернення: 22.10.2020).
13. Akintoye A., Hardcastle C., Beck M., Chinyio E., Achieving best value in private finance initiative project procurement., *Construction Management and Economics*, vol. 21 (5), 2003. pp. 461-470.
14. Dixon T., Pottinger G., Jordan A., Lessons from the private finance initiative in the UK: Benefits, problems and critical success factors, *Journal of Property Investment & Finance*. 2005. vol. 5, pp. 412–423.
15. Офіційний сайт Казначейства Великобританії. URL: <https://www.gov.uk/government/organisations/hm-treasury> (дата звернення: 20.10.2020).
16. Berg S.V., Pollitt M.G., Tsuji, M., *Private Initiatives in Infrastructure: Priorities, Incentives, and Performance*, Edward Elgar Publishing. Northampton, UK. 2002.
17. Torres L., Pina V. Public-Private Partnership and Private Finance Initiatives in the EU and Spanish Local Governments, *European Accounting Review*, [Online], vol. 10 (3). URL: http://www.researchgate.net/publication/24080041_Public-private_partnership_and_private_finance_initiatives_in_the_EU_and_Spanish_local_governments (дата звернення: 26.10.2020).
18. The official website of the UK Parliament: Private Finance Initiative. Seventeenth Report of Session 2010–12. URL: <http://www.publications.parliament.uk/pa/cm201012/cmselect/cmtreasy/1146/1146.pdf> (дата звернення: 27.10.2020).
19. Brixi H.P., Schick A. *Government at Risk: Contingent Liabilities and Fiscal Risk*, The World Bank and Oxford University Press, Washington, DC; New York, NY. URL :

<https://openknowledge.worldbank.org/bitstream/handle/10986/15233/multi0page.pdf?sequence=1> (дата звернення: 28.10.2020).

20. Her Majesty's Treasury. PFI: strengthening long-term partnership, London, 2006. URL: <https://www2.unece.org/wiki/download/attachments/23758291/Treasury%20-%20PFI%20Strengthening%20long%20term%20partnerships.pdf?api=v2> (дата звернення: 27.10.2020).

21. Hodges R. Accounting for the Private Finance Initiative: Birth, Growth, Death and Resurrection, University of Birmingham, UK, 2013. URL: <http://www.birmingham.ac.uk/Documents/college-social-sciences/business/accounting-finance/ron-hodges-inaugural.pdf> (дата звернення: 28.10.2020).

22. Encinas J. Partnerships UK, 2009. URL: <http://www.oecd.org/gov/budgeting/42345044.pdf> (дата звернення: 28.10.2020).

23. Grout A. P. The Economics of the Private Finance Initiative. Oxford Review of Economic Policy. 1997. vol. 13 (4), pp. 53-66. URL: https://econpapers.repec.org/article/oupoxford/v_3a13_3ay_3a1997_3ai_3a4_3ap_3a53-66.htm (дата звернення: 28.10.2020).

References.

1. Nechayeva, I.A. and Roshchyna, D.S. (2020). "The main features and forms of public-private partnership in Ukraine", *Tyzhden' nauky – 2020. Fakul'tet ekonomiky ta upravlinnya. Tsi dopovidi naukovo-praktychnoyi konferentsiyi, Zaporizhzhya: NU «Zaporiz'ka politekhnika»*. [Science Week - 2020. Faculty of Economics and Management. Abstracts of reports of the scientific-practical conference, Zaporizhzhia: NU "Zaporizhzhia Polytechnic"], National University, Zaporizhzhia, Ukraine, pp. 225-227.

2. Akintoye, A., Beck, M. and Hardcastle, C. (2003), *Public-Private Partnerships: Managing Risks and Opportunities*, Blackwell Science, Oxford, UK; Malden, MA.

3. Hodge, G. and Greve, C. (2007), "Public-Private Partnerships: An International Performance Review", *Public Administration Review*, pp. 37–49.

4. Yefymenko, T., Cherevykov, Y., Pavlyuk, K. (2012), *Derzhavno-pryvatne partnerstvo v systemi rehuliuвання ekonomiky* [Public-private partnership in the system of economic regulation], Kyiv.

5. Komarnyts'ka H. O. (2019), "Classification of public-private partnership projects", *Business Inform*, vol. 5, pp. 50-55.

6. The official website of the Economic and Social Commission for Asia and the Pacific (2010), "E-Learning Series on Public-Private Partnerships", available at: <http://www.unescap.org/our-work/transport/financing-and-private-sector-participation/public-private-partnership-course> (Accessed 25 October 2020).

7. Farrugia, C., Reynolds, T. and Orr, R. J. (2008), *Public-Private Partnership Agencies: a Global Perspective*, Collaboratory for Research on Global Projects, Stanford, CA, available at: https://gpc.stanford.edu/sites/g/files/sbiybj8226/f/wp039_0.pdf.

8. Delmon, J. (2010), *Gosudarstvenno-chastnoe partnjorstvo v infrastrukture: prakticheskoe rukovodstvo dlja organov gosudarstvennoj vlasti* [Public-private partnership in infrastructure: A Practical Guide for public authorities], World Bank, Moscow, Russia.

9. Website United Nations Economic and Social Commission for Asia and the Pacific (ESCAP) (2008), "Private Finance Initiative (PFI)", available at: https://www.unescap.org/ttdw/ppp/ppp_primer/2262_b_private_finance_initiative_pfi.html (Accessed 25 October 2020).

10. Website the PPP Reference Guide (2011), "Quantitative Assessment User Guide (Value for Money Assessment)", available at: https://library.pppknowledge.org/documents/4331?ref_site=ppiaf&restrict_documents=false&restrict_pages=true&site_source%5B%5D=PPIAF&topic%5B%5D=Value%20for%20Money%20%28VFM%29 (Accessed 26 October 2020).

11. Website Public-private partnership Legal Resource Center (2018), "Value for Money Assessment Guidance", available at: <https://ppp.worldbank.org/public-private-partnership/library/united-kingdom-value-money-assessment-using-private-finance> (Accessed 26 October 2020).

12. Official website of the PPP Development Center of Great Britain (2016), "Infrastructure UK" available at: <https://www.gov.uk/government/organisations/infrastructure-uk> (Accessed 26 October 2020).

13. Akintoye, A., Hardcastle, C., Beck, M. and Chinyio, E. (2003), "Achieving best value in private finance initiative project procurement.", *Construction Management and Economics*, vol. 21 (5), pp. 461-470.

14. Dixon T., Pottinger G. and Jordan A. (2005), "Lessons from the private finance initiative in the UK: Benefits, problems and critical success factors", *Journal of Property Investment & Finance*, vol. 5, pp. 412–423.

15. Official website of the Treasury Department Great Britain, available at: <https://www.gov.uk/government/organisations/hm-treasury> (Accessed 26 October 2020).

16. Berg, S.V., Pollitt, M.G. and Tsuji, M. (2002), *Private Initiatives in Infrastructure: Priorities, Incentives, and Performance*, Edward Elgar Publishing, Northampton, UK.

17. Torres, L. and Pina, V. "Public-Private Partnership and Private Finance Initiatives in the EU and Spanish Local Governments", *European Accounting Review*, [Online], vol. 10 (3), available at: http://www.researchgate.net/publication/24080041_Public-private_partnership_and_private_finance_initiatives_in_the_EU_and_Spanish_local_governments.

18. The official website of the UK Parliament, "Private Finance Initiative. Seventeenth Report of Session 2010–12", available at: <http://www.publications.parliament.uk/pa/cm201012/cmselect/cmtreasy/1146/1146.pdf> (Accessed 27 October 2020).
19. Brixi, H.P. and Schick, A. *Government at Risk: Contingent Liabilities and Fiscal Risk*, The World Bank and Oxford University Press, Washington, DC; New York, NY, available at: <https://openknowledge.worldbank.org/bitstream/handle/10986/15233/multi0page.pdf?sequence=1>.
20. Her Majesty's Treasury (2006), *PFI: strengthening long-term partnership*, London, UK, available at: <https://www2.unece.org/wiki/download/attachments/23758291/Treasury%20-%20PFI%20Strengthening%20long%20term%20partnerships.pdf?api=v2> (Accessed 27 October 2020).
21. Hodges, R. (2013), *Accounting for the Private Finance Initiative: Birth, Growth, Death and Resurrection*, University of Birmingham, UK, available at: <http://www.birmingham.ac.uk/Documents/college-social-sciences/business/accounting-finance/ron-hodges-inaugural.pdf> (Accessed 28 October 2020).
22. Encinas, J. (2009), *Partnerships UK*, London, UK, available at: <http://www.oecd.org/gov/budgeting/42345044.pdf> (Accessed 28 October 2020).
23. Grout A. P. (1997), "The Economics of the Private Finance Initiative", *Oxford Review of Economic Policy*, vol. 13 (4), pp. 53-66, available at: https://econpapers.repec.org/article/oupoxford/v_3a13_3ay_3a1997_3ai_3a4_3ap_3a53-66.htm (Accessed 28 October 2020).

Стаття надійшла до редакції 02.12.2020 р.